

GLATZ FERENC

Új vidékpolitika

Tartalom

Új vidékpolitika indítása. Előszó.

I. A vidéki Magyarország jövője. Vitaanyag

A) HELYÜNK A VILÁGBAN, EURÓPÁBAN.

1. Az új ipari-technikai forradalom és a vidék.

- a) *Az élelmiszer-termelés átalakulása*
- b) *Társadalmi átrendeződés*
- c) *A vidéki ember életfeltételeinek javulása*

2. Ember és természet viszonyának újragondolása és a vidék

- a) *Gaia-szemlélet, környezetvédelem, környezetgazdálkodás*
- b) *A vidék: a megújuló energiahordozók termelésének színtere*
- c) *Környezetgondos politika, közgondolkodás*
- d) *A mezőgazdálkodás felértékelődése, átalakulása*

3. Az európai integráció

- a) *Nemzetállami adófizetői közösség*
- b) *A vidék felértékelődése*
- c) *Az unió keleti kiterjesztése*
- d) *Az európai vidék nem azonos a mezőgazdálkodással*
- e) *A vidék a természeti és a kulturális diverzitás színtere*
- f) *A magyar vidék: vesztesből győztes? g) A kelet-közép-európai vidék közös érdekei az EU-ban*

4. A vidék érdekképviselete a politikában, a modernizáció új értelmezése

B) A VIDÉK KÖZHASZNA MAGYARORSZÁGON

1. A magyar állam földrajzi elhelyezkedése

- a) *Nyitottság minden irányban, közvetítő szerep*
- b) *Éghajlat, talaj- és vízgazdálkodási adottságok*
- c) *A kelet-közép-európai szomszédságpolitika kényszere.*

2. A magyar vidék elmaradásának okairól

- a) *Első ok: a kínálkozó kedvező mezőgazdálkodási feltételek*
- b) *Második ok: a földtulajdon rossz szerkezete .*
- c) *Harmadik ok: a trianoni békeszerződés okozta területi átrendezés (1920)*
- d) *Negyedik ok: a vidék társadalompolitika sújtotta terület .*

3. Biológiai és kulturális diverzitás, határokon túli magyarság

- a) *A biológiai diverzitás megőrzése .*
- b) *A „kulturális diverzitás” kiteljesedése*
- c) *A határokon túli magyarságról .*

4. A vidék fogalmáról Magyarországon és Európában

5. Átalakuló településszerkezet.

- a) *Nem konzerválni, de szabályozni*
- b) *A vidékpolitika a politizálás új formája*
- c) *A lakosság „önmegoldó” képessége*

6. Hosszú távú és komplex vidékpolitika

- a) *Politikai konszenzus hosszú távra.*
- b) *Tárcaközi vidékpolitika*

C) TEMATIKAI, CSELEKVÉSI ÉS ÜTEMEZÉSI TERV .

- a) *Intézményrendszer, finanszírozás .*
- b) *Foglalkoztatás és munkahelyteremtés*
- c) *Táj- és környezetgazdálkodás.*
- d) *Infrastruktúra, elérhetőség, közlekedés*
- e) *Vidéki társadalom*
- f) *Önkormányzatiság, önszerveződés .*

II. A Párbeszéd indulása. Naplójegyzetek

Álmosd • Arló • Debrecen • Dunaszeg • Győr • Hajdúböszörmény • Kazár • Mernye • Mezőhegyes • Miskolc • Mórahalom • Murga • Nyírbátor • Nyírlugos • Pécs • Szeged • Szendrőlád • Tét

III. Cselekvési programjavaslat. (A vidék átalakulásának segítése)

I. VIDÉKPOLITIKA

1. *A vidék az országért • 2. A vidék közhasznáról • 3. Az állami vidékpolitika szükségességéről • 4. A vidék érdekeinek képviselése a politikában • 5. Hosszú távú politikai program • 6. A vidék fogalma • 7. A „vidék” emancipálódása • 8. Lakóhelytől független esélyegyenlőség • 9. A természeti környezet karbantartói • 10. Tizenöt éves program • 11. „Vidékpolitika” és „vidékfejlesztés” • 12. Kistérségi szintű fejlesztési tervek • 13. A vidék tagoltságáról és a vidékpolitika decentralizáltságáról. Földrajzi, szociális, településszerkezeti tagoltság • 14. A regionális kutatási és képzőközpontok szerepéről • 15. A nagy regionális programokról • 16. Állandó korrekcióra képesség • 17. A politizálás új típusa: civilek, politikusok • 18. Regionális hatástanulmányok • 19. Nemzeti Vidékpolitikai Tanács • 20. Nemzeti Vidékpolitikai Cselekvési Program*

II. TELEPÜLÉSHÁLÓZAT

21. A településhálózat folytonos változásáról • 22. A városi és a vidéki élet mint élőhely, épített környezet • 23. A vidéki élet modernizációs stratégiája • 24. Egészségtudatosabb életszemlélet. Az egészség felértékelődése? • 25. A vidéki betelepülés ösztönzése • 26. A közpénzek elosztása főváros és vidék között • 27. A decentralizáció elve • 28. A határvidékek új, európai funkciója • 29. Kapcsolattartás a határokon túli magyarsággal • 30. Határokon átnyúló közösségi kezdeményezések • 31. Út a Balkánhoz • 32. A Leader-program • 33. Vidék, az öregek lakhelye • 34. Város és vidék ellenérdekeinek („urbánus”–„népies” ellentét) felszámolása • 35. Vidék és város vonzáskörzete • 36. Falvak • 37. Tanyák • 38. Vidéki tudásközpontok, egyetemek • 39. Kötődés a helyi hagyományokhoz: Magyarország leírása • 40. A vidék folyóirata, televízió- és rádióműsor

III. A VIDÉKPOLITIKA KÖZ- ÉS SZAKIGAZGATÁSI INTÉZMÉNYEI .

41. Új vidéki polgártípus, új önkormányzatiság • 42. Kisebb köz- és szakigazgatási, nagyobb szociális, kulturális, természetgazdálkodási adminisztrációt • 43. A végrehajtóhatalom- túlsúlyos történelmi hagyomány felszámolása • 44. Közigazgatási reformot • 45. Önkormányzati törvény • 46. Önkormányzatiság, autonómia erősítése kontra szétaprózottság • 47. Testület, de nem hivatal • 48. A kistérségi társulások: a „járás” • 49. A régiók lehetséges funkciói • 50. Az alap: a szükségletek elérhetősége • 51. A szakigazgatás átláthatósága • 52. A vidékpolitika helye a kormányzati adminisztrációban • 53. A jövő: elektronikus igazgatás

IV. FINANSZÍROZÁS .

54. A „közhaszon” fogalmának bevezetése és következményei • 55. A vidékpolitika (vidékfejlesztés) finanszírozásának forrásai • 56. „Alap-”, „feladat-” és „fejlesztésfinanszírozás” • 57. Európai uniós nemzetállami források • 58. Képesség az uniós pénzek elnyerésére • 59. Az állami költségvetés áttekinthetősége • 60. A vidék önfenntartó képessége: vállalkozássegítés • 61. Költségvetés és magántőke • 62. Az iparüzési adó • 63. A vidéki térségek értelmiségének pótlékolt finanszírozása

V. GAZDÁLKODÁS A VIDÉKEN.

64. A vidéki gazdálkodás általános nehézségeiről a mai Magyarországon • 65. A munka világának átalakulása

A) Táj- és környezetgazdálkodás

66. Biodiverzitás • 67. Éghajlatváltozás • 68. Kölcsönhatás természeti és emberi környezet között • 69. Cél: az ország területének fedettsége emberi településsel • 70. A környezetvédelem depolitizálása, a szakszerűség erősítése • 71. Természet-egészségügy • 72. A természeti környezet egészségének ára • 73. Helyi feladatok, jogosítványok, eszközök • 74. Regionális ökológiai monitoringrendszer • 75. Élelemtermelés és tájgazdálkodás szembeállításának felszámolása • 76. Természeti tájegység kontra igazgatási adminisztráció • 77. Nemzeti parkok • 78. A Natura 2000 hálózat • 79. Országos Környezetvédelmi Tanács • 80. Ökológiai kutatás-oktatás intézményeinek fejlesztése • 81. A nagy területfejlesztési programok • 82. A Kárpát-medence talajtani térképe •

83. A Kárpát-medence legnagyobb természeti kincse: a víz • 84. Hévízeinkről • 85. Az erdő: a talajregenerálódás, éghajlat-egyensúlyozás eszköze, egészségprogramunk színhelye • 86. A vad: egészséges táplálék és biodiverzitás • 87. Viták türelemmel és az ésszerűség határai között

B) Mezőgazdálkodás (élelemtermelés, bioenergia, kertészet)

88. Az élelemtermelés közhaszna • 89. A mezőgazdálkodás: gazdálkodás a természeti környezettel • 90. Magyarország egyedülálló adottságai • 91. Élelemtermelés: a természetvédelem leghatékonyabb formája • 92. Az Európai Unió alapelveinek megismertetése • 93. A termékszerkezet-váltás alapelvei • 94. Erdő-, vad-, víz- és halgazdálkodás előnyben • 95. Hungarikumok • 96. Halgazdálkodás • 97. Verseny az Európai Unióban, a piacszerzés, a magyar érdekek segítése • 98. Deformitások a földbirtokszerkezetben • 99. „Szociális mezőgazdálkodás.” Őstermelők, kisvállalkozás • 100. Szigorú élelmiszerminőség-védelmet • 101. A szövetkezés jövője, új szövetkezeti törvényt • 102. A szolgáltatások adminisztrációjának egyszerűsítése • 103. A kertészet növekvő jelentőségéről • 104. A szakképzés stratégiája • 105. Növény- és állategészségügy rekonstrukciója

C) Ipar és szolgáltatás

106. Újraiparosítás, zöldmezős beruházások • 107. Élelmiszer-feldolgozó, raktározó ipar • 108. A vidék: megújuló energiaforrások tere • 109. Az energia–ipar–szolgáltatás helyi tartalékai • 110. A természetes alapanyagokra épülő ipar • 111. A kisipar vidéken • 112. A természetes alapanyagú tárgyi kultúra, kézművesipar • 113. Kisvállalkozók, természetgyógyászat

D) Üdülés, turizmus

114. A falusi turizmus foglalkoztatáspolitikai lehetőségei • 115. Természeti és kulturális értékek őrzője, közvetítője • 116. Az igényesség fokozása, ösztönzése: szolgáltatásmegbízhatóság • 117. A falusi turizmus intézményei • 118. Táj-, falumúzeumok, emlékhelyek • 119. A lokális kulturális rendezvények erősítése • 120. A „második lakás” • 121. Jogszabályok • 122. Falustratégiák • 123. Tájkeretek, rezervátumok • 124. Hévíz és vadászati turizmus • 125. Vadászati turizmus • 126. Horgászturizmus • 127. Gyógyvízturizmus • 128. Magatartásváltás

VI. ELÉRHETŐSÉG ÉS MŰSZAKI-TECHNIKAI FELSZERELTSÉG (INFRASTRUKTÚRA)

129. Pontos állami, községi feladatvállalás • 130. Út-, infrastruktúra-térkép, 2007–2013 • 131. Közlekedésstratégiák és ágazati lebontásuk • 132. Autópályák és ráhordóutak, vasútvonalak • 133. A tömegközlekedés romlásának megállítása • 134. Országos hajózási stratégia szüksége • 135. Helyi csatornázás, hulladékfeldolgozás • 136. Ivóvíz • 137. Infrastruktúra- minimum megállapítása • 138. A szélessávú internet, az E-program

VII. OKTATÁS, KÖZMŰVELŐDÉS, KÖZEGÉSZSÉGÜGY, HITÉLET

139. Iskola és egyház • 140. Vidéki oktatásfejlesztési terv • 141. Az egyházszervezet vidékfejlesztési terve • 142. Értelmiségi jelenlét a településen • 143. A gyermeknevelés intézményeinek biztosítása a kistelepülésen • 144. Régió: felsőoktatás, kórház, színház • 145. Kistelepülések közalkalmazottainak pótléka • 146. A helyi iskola: kulturális központ, agora • 147.

Szabadidő, szórakozás, sport • 148. A teleházak növekvő szerepe • 149. Gyógyítás és megelőzés: a vidék felértékelődése • 150. A betegellátás regionális szintjei • 151. Mentőszolgálat • 152. Gyógyszerellátás • 153. Vidéki szakorvosok életkörülmény-javítása

VIII. TÁRSADALOM.

154. A feltartóztathatatlan, de befolyásolható társadalmi átalakulásokról • 155. A vidéki társadalom hite vesztese • 156. A szociális és kulturális gettósodás megakadályozása • 157. Az új helyzet kínálta lehetőségek és követelmények felismerését segíteni • 158. A vidéki társadalom kutatása • 159. A településkép változásáról • 160. Középosztály erősítése, az önpusztító politika megállítása • 161. Fiatalok vonzása vidékre • 162. Idős emberek vidéken • 163. A munkaalkalom-szervezés intézményei • 164. A településfüggő szegénység: „tisztas szegénység” programja • 165. A család átalakulása • 166. A restség, ellustulás veszélye • 167. Iskolarendszer és helyi társadalom • 168. Romák és nem romák együttélése, konfliktusai • 169. Regionális romaprogramok kidolgozása • 170. Roma munkanélküliség és „hagyományos” szakmák • 171. Romák és nem romák szembesítése egymással, önmagukkal • 172. A roma kultúra ösztönözti értékeit átmenteni • 173. Etnikai, szokásrendi, szociális asszimiláció?

IX. ÖNSZERVEZŐDÉS, TÁRSADALMI ÖNMEGOLDÓ KÉPESSÉG

174. Emberekkel az emberekért • 175. A helyi közösségek önmegoldó képessége • 176. A vidéki érintkezési kultúra átalakulása • 177. Önkormányzat és önszerveződések • 178. Normatív finanszírozás a civil szervezetek részére • 179. A „faluparlamentek”, a Leader-programok • 180. Párbeszéd a helyi, a regionális és országos fórumok között • 181. A kistérségi szint erősítése • 182. A kisközösségi kapcsolatrendszerek megtartó ereje

IV. Függelék. A Párbeszéd a vidékért mozgalom dokumentumai (2005. március 4–november 7.)

A Párbeszéd-mozgalom története

- 1. 2005. március 4. – Párbeszéd a vidékért*
- 2. 2005. március 11., 13. – A „Párbeszéd a vidékért” Programtanácsának tagjai*
- 3. 2005. március 24. – A „Párbeszéd a vidékért” céljai*
- 4. 2005. április 25. – A „Párbeszéd a vidékért” program munkacsoportjainak vitaanyaga*
- 5. 2005. június 27. – Összefogás a vidékért*
- 6. 2005. június 29. – „Emberekért az emberekkel”. A politizálás új formája*
- 7. 2005. november 7. – Javaslat a kormány rövid távú vidékpolitikai cselekvési programjára és a Nemzeti Vidékpolitikai és Vidékfejlesztési Bizottság létrehozására*

V. Bibliográfia

I. Önálló kötetek • II. Tanulmányok, cikkek • III. Európai agrár- és vidékfejlesztési dokumentumok, jogszabályok (internetes források)